

sőt akár el is mennek majd egy-egy hangversenyre... Talán így is újabb közönséget nyerhetünk meg a komolyzenének. Ráadásul így a felvétel a világ bármely pontjára eljuthat. Sokszor több visszajelzés érkezik egy-egy közvetítés után külföldről, mint az itthoni publikumtól. Egyébként most, hogy a hazai zenekarok is elérhetővé teszik a közönség számára a koncertjeiket, egyre több együttes mutatja be honlapján a Műpában született felvételeit.

■ *Korábban mennyire tartották fontosnak az együttesek, hogy felvételek szülessenek az előadásaikról?*

– Érdekes volt a kezdeti hozzáállásuk, ami persze az évek során változott. Eleinte többen nagyon tartózkodóak voltak, nem könnyen járultak hozzá a felvételek készítéséhez. De aztán egyre több társulat felismerte, hogy mennyire fontos, hogy az előadásaikat megörökítsék az utókor számára is. A Nemzeti Filharmonikusokkal például rendszeres a kapcsolatunk, szinte minden koncertjüket rögzítjük, sokszor élőben sugározzuk, így ők kiválóan archiváltak. A mostani helyzetben lényeges is ez a gyűjtemény, hiszen így jócskán van mit nyilvánosságra hozni. Sok együttes figyel arra, hogy az összes előadásukat rögzítsék, így az Orfeo Zenekar és Purcell Kórus valamennyi előadását Vashegyi György irányításával élőben sugározzuk.

■ *Gondolom, a mostani helyzetnek köszönhetően mindeki átértékeli majd a felvételek fontosságát.*

– Így van. Rájönnek, hogy mekkora kincs ez, hiszen amellett, hogy a közönséggel való kapcsolattartás most erre korlátozódik, megőrizzük a pódiumon születő, kivételes pillanatokat, ezáltal örök kulturális emlék marad. Én már a Magyar Televíziónál is tudatosan építet-

tem a korszak zenei életének dokumentálását, tudom az értékét, jelentőségét egy archívumnak, melyben ott sorakoznak a zenei élet nagy alkotói és előadói.

■ *Attól kár félni, hogy inkább ezt választja majd a publikum, és nem az élő előadásokat...*

– Azokat nem lehet pótolni. Sokat járok koncertekre, s azt látom, hogy minden zenekarnak van egy saját törzsközönsége, de van egy olyan mag is, amelynek tagjai estéről estére megtöltik a hangversenytermet. A felvételekkel azonban tudják tartani vészhelyzetben is a személyes kapcsolatot. Egyúttal gondolni kell azokra a vidéki, kultúrát szerető emberekre is, akik ritkán jutnak el egy fővárosi koncertterembe, a sugárzásnak, a felvételeknek köszönhetően viszont ők is a részesei lehetnek az élménynek. Hogy a közönség szereti ezt a műfajt, talán az is jelzi, hogy a Műpában először csak az Előadóteremben kezdték el vetíteni a MET-es előadásokat, de akkora volt iránta az érdeklődés, hogy mostanra a Fesztivál Színházat is megtöltik a nézők.

■ *Három éve az NKA Zeneművészet Kollégiumának tagja, egy éve a vezetője. Megszülettek már az idei pályázati kiírások, és mennyire reagálnak a most kialakult helyzetre?*

– Már több hete elkészültek a kiírások, természetesen ezek közül most néhányat a vészhelyzet miatt módosítottunk. A terveink szerint az új pályázatok között akad olyan, amely segítséget nyújt az oktatásban és abban is, hogy a művészek ebben a nehéz helyzetben továbbra is folytathassák működésüket, bevételekhez jussanak, boldoguljanak valahogyan a digitális platformokon. Hiszen nem tudjuk, hogy a mostani állapotok meddig tartanak...
R. Zs.

„Mindig kell kompromisszumokat kötni!”

Lakatos Péter, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának dékánja tovább árnyalta a felsőoktatás helyzetéről készülő körképet, amikor a debreceni sajtóságokról nyilatkozott. A Kar helyzete némileg szerencsésebb a máshol tapasztaltaknál, mivel az intézmény vezetése elfogadja és kompenzálja a deficités működést. Az utóbbi időben felmerült a könnyűzenei kurzusok tanrendbe emelésének kérése is, ami erősen foglalkoztatja és megosztja a zenei közvéleményt.

■ *Milyen feltételekkel került be az egykori Zeneművészeti Főiskola a Debreceni Egyetem karai közé?*

– Izgalmas új korszak kezdődött intézményünk életében, amikor csatlakoztunk a Debreceni Egyetem közösségéhez, majd hamarosan az Egyetem Zeneművészeti Karává válhattunk. A korábbi időszakban, a Zeneakadémia kihelyezett, vidéki tagozataként az ő szakmai és gazdasági fennhatóságuk alatt kicsit más volt az éle-

tünk. Nem kellett megmagyaráznunk, mit, miért tesszünk így vagy úgy, hiszen mindannyian jól ismertük a zenei felsőoktatás működését. Az új helyzetben meg kellett ismertetnünk és el kellett fogadtatnunk a zenei felsőoktatás különlegességét egy olyan környezetben, ahol erről semmit nem tudtak, nem értették, nem ismerték. Volt, hogy komoly, átfogó költségvetési ellenőrzést kaptunk a hiányaink következtében, melynek ered-

ményeként kiderült, már az is nagy eredménynek számít, hogy csak annyi a hiányunk, amennyi. Mostanra az Egyetem vezetése nagy megértéssel és empátiával kezeli a helyzetünket. Mi vagyunk az intézmény legkisebb kara. Továbbra is csak előreláthatóan veszteséges költségvetést tudunk készíteni évről évre, de bízhatunk a kancellária segítségében. Mára nem firtatják, hogy miért van hiányunk, hanem segítenek annak kipótlásával, és ha lehetséges, beruházásokkal támogatják a működésünket. Cserébe ott vagyunk az Egyetem szinte minden fontos eseményén, és hallgatóinkkal, tanárainkkal műsorokat adunk a különböző karok és az intézmény központi rendezvényein. Erre nagyon nagy az igény és rendszeresen pozitív visszajelzéseket kapunk. Rektor úr megfogalmazása szerint nagy érték, hogy egy ilyen méretű, tudományos kutatásairól híres egyetemen zeneművészeti kara van és ezt támogatni, őrizni kell. Mi ennek nagyon örülünk, és igyekszünk a magunk értékeit folyamatosan megmutatni.

■ Hogyan működik a zenei oktatás ebben az intézményben, milyen körülményeket tudtak teremteni a zeneoktatás számára?

– Gulyás György alapító igazgatónk álmodta meg az intézményt, annak épületét, egy olyan oktatási metódust szem előtt tartva, ahol a vidékről érkező hallgatók bent lakhatnak az épületben, így szoros tanulói, zenész közösséget alkotva fejlődhetnek. Hatalmas előny, hogy a hallgatók a kollégium épületén belül csak lesétálnak a földszintre, és máris gyakorolhatnak. Jelenleg az eredetileg 160-170 hallgatóra tervezett épületünkben 200-220 hallgatónak kell biztosítani a tanórákat és a gyakorlási lehetőséget. Ez nem könnyű. Állandó feszültség forrása a kiemelt időszakokban, hogy ki juthat teremhez; néha még tanárként is meg kell küzdenünk azzal a helyzettel, hogy bár az időnk megengedné, a hallgató is ráér, tudnánk órát pótolni, de nincs szabad terem. Ugyanakkor nemrég állami pályázati forrásból sikerült a hangversenytermünket felszerelni egy profi négykamerás video-rendszerrel, lemezfelvétel minőségére képes mikrofonparkkal és felvevő rendszerrel.

Még csak ízlelgetjük ennek előnyeit, de nagy élmény számunkra!

■ Milyen hatással vannak a működési feltételek a művészi munkára? Kell-e kompromisszumokat kötni a működtetés érdekében a minőség kárára?

– Mindig kell kompromisszumokat kötni! A kérdés csak az, hogy tudunk-e az összképen fokozatosan javítani. A feltételeink egyébként átlagosak, de ez inkább elszomorító. Azok az összegek, amelyeket ki tudunk fizetni egy utazó tanárnak – márpedig vidéki intézményként sok oktatónk utazó tanár –, az óradíjak, a szálláslehetőség, a fizetés mind nagyon szerény. Nyilván aki ezt vállalja, az nagyon elkötelezett kell, hogy legyen! Sajnos ez így van a teljes felsőoktatási szférában. A legjobb tudósok, kutatók, tanárok, művészek sokszor nem mennek el tanítani, mert az így kereshető összegek töredékei annak, amit más munkáért kaphatnak. Csak azok maradnak, akiknek szívügye a következő generációk nevelése, és ebben érzik igazán otthon magukat. Évek óta hallunk arról, hogy az egyetemi oktatók fizetése nem méltó ahhoz a munkához és azokhoz az elvárásokhoz, amelyeknek meg kell felelniük – ez így is van. Hogy mikor lehet majd változtatni ezen, nem tudom. A most kialakuló recesszióban ez egyre kevésbé tűnik tervezhetőnek.

■ Összességében milyen a kommunikáció az Egyetem vezetése és a művészeti kar vezetői között, mennyire veszik figyelembe a javaslataikat? Kérhetnek-e tőlük segítséget, igyekeznek-e a tárgyi és anyagi feltételeiket biztosítani?

– Nekünk jó dolgunk van itt Debrecenben. Megvanak a nehézségeink, nagyon szűkös és hiányt termelő a költségvetésünk, de az Egyetem vezetése támogat bennünket és segíti az elképzeléseink megvalósulását. Ez persze nem volt mindig így, de az elmúlt öt év nagyjából már ilyen légkörben zajlik. Nyilván ennek része az is, hogy az Egyetem jól gazdálkodik és így van lehetősége arra, hogy a kultúra mecénásaként segítsen bennünket. Reméljük, ez még sokáig így marad, és szép lassan megvalósulhatnak a hosszútávú elképzeléseink is.

■ Sikerül-e elhelyezkednie a karon végzett zenészeknek, van-e igény arra a tudásra, amit megszerettek?

– Mi nem panaszkodhatunk. A friss diplomásaink körülbelül 95%-a, három éven belül a nálunk végzetek 100%-a elhelyezkedik a pályán. Olyan nagy a tanárhiány, hogy az utolsó évek szinte kivétel nélkül már nem csak a szakmai gyakorlatuk végett, hanem egyébként is tanítanak valamelyik zeneiskolában, vagy kiegészítenek, esetleg el is helyezkednek valamilyen együttesben.

■ Mi az, amire nem készültek fel kellően, amit muszáj lenne máshogy oktatni a piacképes tudás érdekében?

– Ez egy nagyon jó kérdés. Nekünk nagyon jót tett, hogy egy nagy egyetem kis karaként ki kellett jönnünk a művészek jól ismert „elefántcsonttoronyából” és olyan

környezetben kell helyállnunk, ahol a magas kultúra – és ugyebár ezt képviselnék – terjesztése missziós feladat. Azaz mindenki számára befogadható produkciókon keresztül kell megszerettetnünk, amit csinálunk, hogy utána a fajsúlyosabb koncertjeinket is örömmel hallgassák majd. Fontos megértenünk azt – és az oktatás során felkészítenünk a hallgatóinkat arra –, hogy a jövődöbéli kis diákjaik milyen családi környezetben élnek, milyen zenei hatások érik őket, mit szeretnek. És itt érünk el a sokat vitatott könnyűzene témájához is. Nem mondom, hogy szeretni, vagy művelni kellene, de ismereni mindenképpen! Már, ha meg akarom nyerni a diákomat annak, hogy az általam képviselt értékekre is nyitott legyen... Mi alapvetően minél szélesebb palettát szeretnénk kínálni a hozzánk érkezőknek. A régizene-játékhoz, a historikus előadásmóddhoz való szoros kötődésem miatt is szívügyem a régizene oktatásának otthont teremteni. Jelenleg ezen a szakterületen nem lehet ma Magyarországon államilag finanszírozott módon diplomát szerezni. Ebben a műfajban kötelező – a régi korokhoz hasonlóan – külföldön is tanulni híres mesterektől, de hogy egy alap diplomáért is külföldre kelljen utazni, ez elfogadhatatlan. Nyilván az országunk zenei kultúrájában ez a fajta zenei előadásmód még nem olyan nagyon régen vetette meg a lábát, és sok nagy professzor nem érti, ezért ellenzi is, vagy egyszerűen csak nem törődik vele – de a fiatalok már nagyon nyitottak és érdeklődők.

Emellett a másik véglet a könnyűzenei oktatás kérdése. A Debreceni Egyetem rektorának és kancellárjának határozott elképzelése, hogy a könnyűzene felsőfokú oktatását is meg kell honosítani az egyetemen. Mikor felvetették nekünk az ötletet, rögtön jeleztük, hogy ezt csak kiváló minőségben szabad megvalósítani. Ennek következményeként felkérték, hogy vállaljuk fel a feladatot. Elkezdtünk dolgozni az akkreditáción, s közben egy különálló épületben, az országban egyedülálló infrastruktúrával megkezdhettük a könnyűzene oktatását is szabadon választható egy szemeszteres kurzus formájában. Kicsiny kezdet ez még, de nagyon jó produkciók születtek belőle. Jelenleg az Egyetem minden hallgatójának meghirdetett kurzusról van szó, szóval döntő többségében nem zenészek, hanem orvostanhallgatók, jogászok, informatikusok és sok-sok más karról érkező hallgató vesz részt benne; magas a külföldi hallgatók aránya is.

■ Más karok is kínálnak kurzusokat az Egyetem többi karának hallgatói számára, vagy ez egy egyedülálló kezdeményezés? Miért fontos egy joghallgató számára, hogy elvégezhesen egy könnyűzenei kurzust?

– A többi karon nem okozna ekkora feltűnést, ha a zenészek is részt vennének egy másoknak meghirdetett kurzuson – százhusz történész mellett valószínűleg nem foglalkoznának azzal a hegedűssel, aki beülne az előadóterembe, mert többet szeretne megtudni Mozart koráról, hogy ezáltal jobban megérthesse a zenéjét. Mi

már eddig is kínáltunk kurzusokat az általános műveltség bővítésére, hiszen egy egyetem attól egyetemes, hogy kitekintést enged más szakterületek irányába is, és a kötelező tantárgyak mellett ad valamennyi szabadsgot a választható kurzusok terén. Visszatérve a szakindítás kérdésére: sok kiváló külföldi példa van előttünk, ahol nagyszerűen működik egymás mellett a komolyzenei és könnyűzenei oktatás. Ugyanakkor a hazai zenész közvélemény nagyon megosztott. Ennek több oka is van. Egyrészt számtalan kollégám gondolkodását meghatározza, hogy a zeneirodalom Bachhal kezdődik és Bartókkal véget is ér. Nos, ez az igen jelentős réteg ugyanúgy nem támogatja a historikus előadásmód oktatását, mint ahogy ellenzi a könnyűzene oktatását is, és nem érdekli a kortárs komolyzene sem. Az ok: az ismeret – és sokszor a kíváncsiság – hiánya. Amikor a könnyűzenére gondolnak, a tömegszórakoztatás igénytelen termékei jelennek meg a képzeletükben. Ezt mi mindannyian elutasítjuk... Ugyanakkor létezik valódi hangszeren, valódi zenészek által játszott könnyűzene is, ahol valós zenei és hangszeres tudást igénylő produkciók születtek. Számomra kétfajta zene létezik: jó zene és rossz zene, és minden zenei műfajban találhatunk példákat mindkettőre.

Mindenesetre megdöbbentett egy kutatás, amit egy, a könnyűzene oktatásával foglalkozó kollégám ismertett meg velem. A lényege, hogy megvizsgálták, egy-egy országban milyen a hangszer használók aránya. Tehát nem csak a zenészeké, hanem az amatőr muzsikuskoké, akik hangszeren tanultak, vagy autodidakta módon fejlődtek, van hangszerük és időnként használják is. Csak Bulgáriát előztük meg a listán! Minden más országban jobbák voltak az arányok. Ez a helyzet Bartók és Kodály országában! Szerintem ebben az esetben mindegy, hogy komolyzene, könnyűzene, népzene, vagy jazz – itt most komoly összefogásra, közös lépésekre van szükség! A magyarországi könnyűzenei tehetségkutatók színvonalán egyértelműen látszik, hogy az átlagos néző zeneileg teljesen analfabéta... Nem kellene ennek így lennie. Országunkban sok érték van, de ezek közül is kiemelkednek a világhírű muzsikusaink. Az a zenei tudás, amivel mi rendelkezhetünk, fontos érték lehet a nemzetközi megmérettetésben. Ez a mi kincsünk, ez az egyik legkeveset export termékünk. Szerintem érdemes ebbe befektetnünk, amíg még nem késő, és behozhatatlanná nem válik a lemaradásunk.

■ Milyen tapasztalatai vannak a könnyűzenei tematikájú kurzusok működéséről? Nem tart attól, hogy óriási különbségek lesznek a különböző szakokon az azonos diplomát szerző muzsikuskok tárgyi tudása között?

– Most is vannak különbségek. Nem hiszem, hogy szabadna összehasonlítani a különböző hangszeresek, elmélet szakosok, népzeneészek, jazz muzsikuskok követelményrendszerét és elvárásait. Azt gondolom, egy megfelelően felépített, minőségre törekvő oktatás során

olyan könnyűzenei diplomákat lehetne kiadni, amelyek teljesen megfelelnének az átlagos elvárásoknak.

■ *Mit gondol a szakmai véleményekről ebben a kérdésben, milyen visszajelzéseket kapnak a többi intézménytől, az oktatóktól és a hallgatóktól?*

– Ha arra gondol: kapunk kritikákat is bőven, de ezeket nyilván majd csak akkor lehet cáfolni, ha beindul a képzés és annak eredményei, megvalósuló színvonala megfelelő ellenérv lesz. Addig is lehet persze kommunikálni, de a sok évtizedes „beállt” gondolkodásmódot nem lehet egy-egy vitával megváltoztatni. Ami engem személy szerint lelkesít, az az, hogy a fiatal művészek, muzsikuskok, zeneszerzők, akik nyitottan szemlélik a világot, figyelnek a változásokra, többségében helyeslik és támogatják az elképzeléseinket. Úgy gondolom, ebbe az irányba kell haladni, legalábbis nekünk mindenképpen, aztán majd a jövő bizonyítja, hogy igazunk volt, vagy sem.

■ *Milyen perspektívát nyújt az intézmény a tanárainak?*

– Ez egy nagy küzdelem. Ahogy már korábban mondtam: a fizetések nem versenyeznek a külföldön, a nagy zenekaroknál, esetleg egy komolyabb szólókarrier során megkereshető összegekkel. Azonban akik meg tudják szerezni az oktatói minősítésüket, doktori fokozatukat, habilitációjukat, azokat igyekszünk minél hamarabb feljebb léptetni az egyetemi besorolásokban, és így egyre elfogadhatóbb bérezést nyújtani számukra. Nagy változás csak akkor várható, ha emelkedhetnek a bérek és

az ehhez tartozó finanszírozás is. Talán egyszer ezt is megérjük...

■ *A járvány által előidézett helyzet hogyan hat az Egyetem életére? A zeneoktatásban elég abszurdnak tűnik a távoktatás – mi erről a tapasztalata? Fognak-e diplomát kapni idén a végzős zenészek, milyen terveik vannak a felvételit illetően? Mi lesz az elhalasztott versenyekkel, kurzusokkal?*

– Óriási a kihívás! Ugyanis eddig semmi nem szorított bennünket arra, hogy az online térrel, az ott megvalósítható oktatással foglalkozzunk. Néhány éve még az is gondot okozott az oktatóinknak, hogy a hivatalos egyetemi e-mail címüket használják, figyeljék, mert csak azon küldhettünk hivatalos tájékoztatásokat... Mára mindenki igyekezett kitanulni a videós oktatás csínját-bínját, az online feladatok kiosztását, a különböző programok és alkalmazások használatát. Nagyon büszke vagyok a kollégáimra, mert kiválóan vizsgáztak rugalmasságból, alkalmazkodóképességből. Mostanra megvalósult az átállás és zajlik az oktatás. Lesznek diplomák és felvételik is. Még küzdünk azért, hogy a lehető legjobb feltételeket tudjuk majd biztosítani a hallgatóknak, de úgy látom, hogy sikerülni fog mindent időben kialakítani. A kurzusok, versenyek, koncertek pedig most halasztódnak, arra az időszakra, mikor újra visszatérhetünk a „normális” oktatási formákhoz. Addig meg igyekszünk kitanulni mindent, ami csak fontos lehet számunkra a jövőben is az online oktatási formákkal kapcsolatosan.

Mechler Anna

„Gyerekként rögtön karmester szerettem volna lenni”

Maxim Vengerov nevét minden klasszikus zenét művelő és kedvelő ismeri, hiszen a világ egyik legjobbjának tartott, legismertebb hegedűművészeről van szó. Azt viszont kevesen tudják, hogy milyen pályára készült gyerekkorában, vagy miért választotta pont ezt a hangszeret. Minderről és sok másról is faggattuk budapesti fellépése apropóján.

■ *Nemrég a MÁV Szimfonikus Zenekarral közösen adtak koncertet. Ki választotta az elhangzó műveket?*

– Beethoven-év van – erről bizonyára mindenki tud, aki szereti a klasszikus zenét. Számomra egyébként minden év egy kicsit Beethoven-év is, hiszen gyakran játszom a hegedűversenyét és sokszor vezénylem valamelyik szimfóniáját. A zenekar szerette volna, hogy most is ilyen programot állítsak össze, hát így alakult. A koncert első felében Beethoven Hármaversenyét adjuk elő, két csodálatos ifjú szólista, Devich Gergely és Ránki

Fülöp csatlakoznak hozzám. A második részben pedig a hetedik szimfóniát játsszuk, én vezénylem a zenekart. Nagyon sztenderd, de mégis frissítő a műsor. Beethovenre, mint szerzőre azt mondhatnám, hogy egyszerű, de ezzel együtt mégis nagyon komplex. Sokoldalú, sok színt jelenít meg a műveiben. Érezhető, hogy lélekkel teli muzsikáról van szó, és az a jó ebben, hogy változatosan lehet interpretálni. Persze az előadási mód nagyban függ a koncertteremtől és a közönség elhelyezkedésétől is. Ez a zene mindig más, nincs két egyforma előadás,